

Sanctuarium

Paoletti, Agostino

Coloniae Agrippinae, 1677

In Festo Epiphaniæ. Momentur fideles, ut se Magis Dominum ac Redemptorem nostrum visitantibus socios adjungant, illisque aurum, thus, & myrrham offerentibus, ipsi corda sua ei donent.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55680)

nam prophanamque profusam vitam ducant, imò peiores, quam seculares agere solent, omnem dissolutionem sibi licitam esse arbitantes, loquendo, se vestiendo, incedendo, conversando sacerdotii sui gradum & dignitatem deturpant. Dum is, qui caput familiae est moritur, mox è cognatis proximus, declaratur esse tutor. Quae autem ratione, ut huic nomini satis faciat, sibi commissos tueret; veluti spongia quaedam totum sibi substantiam ex fugit, pupillis & orphanis fame, & nuditate pereuntibus. Quot sunt mulieres, quae cum Mariae nomine sunt insignitae, pe-

jus vivunt quam vixerit Magdalena, quando erat in Civitate peccatrix? Volunt audire Domina, cum vera sint daemonis mancipia. Nos omnes Christiani libenter dicimur, cum Turcie, *terof.* imò bestialiter vivamus, nihil de Christianismo, *Carb. 10.* præter solum nomen, circumferentes. *Christia. D. Ambrosius vocatus es. parce huic nomini, propter te bla-* *de spir. c.* *sphemetur Dominus noster Iesus Christus, sed luce.* *18. lib. 3.* *ant bona opera tua.* Demum vero discursum huic cum insigni quadam S. Ambrosii exaggeratione concludam, qui dicit: *Nomen Christi præsentitiae, & substantiam denegatis.*

SERMO SECUNDUS.
IN FESTO EPIPHANIAE.

Et apertis Theauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. Matt. c. 2.

1. Quemadmodum in Lapide Lydio aurum perfectionem experiri solemus, ita amoris integritas in donorum exhibitione exhiberi consuevit: *Amor sentitur in donis,* inquit Magnus ille Pontifex S. Gregorius, & moderatus quidam subiungit: *Dilectio non tam comprobatur affectibus, quam muneribus.* Unde Rex Tartaricus in Africa ingens quoddam Regi Fezzio militum donarium, scilicet quinquaginta mancipia nigra, totidemque puellas, Decem Eunuchos, duodecim Camelos, struthiones decem, sedecim animalia, à quibus muscus sive zibetum provenit, ac denique sexcentas pelles Africanum. Ex Insula Magastario Magni Chamopenna quaedam Ruck allata fuit, quae adeo magna avis est, ut Elephantem apprehendens in aëra sublevert, ejus quoque penna nonaginta palmos longitudinis, duos vero palmos latitudinis, seu etasitici in se continet; cui quidam dens apri adjunctus erat, quatuordecim in pondere libras obtinens. Presbyter quoque Joannes ad magis stabilendam cum Lusitaniae Rege contractam benevolentiam, eidem per Abdenago Epheborum suorum praefectum, legatum suum locupletissima dona transmisit, speciatim vero idemmet, quod in vertice suo deferre solebat capitis sui diadema, simul declarans se hac co-

rona nihil in sua potestate pretiosius haberet: insuper egregia illi offerebat tum in victualibus subsidia, tum in militibus, & auro necessario subventiones, tum ad munimentorum suorum praesidia & conservationes, tum etiam ad augendum ejus adversus Mauros congregatum exercitum. Rex Zifit magno Bassa, qui magni Turcae exercitum martimum, seu classem bellicam per mare ducebat, Machaam quandam, seu ensen falcatum, multis monilibus, lapidibusque pretiosis opulentissime distinctum, doni loco obtulit, cui adjunxit longam quandam margaritarum lineam, quarum singulae sex scrupulos continebant; & praeterea aliam lineam, sive torquem ex metis quoque margaritis confectam, quarum singulae octodecim scrupulos in pondere suo habebant. Anno Domini 807. Aaron Persarum Rex per quendam Legatum suum, cui nomen Adella erat, Carolum Imperatorem horologio quodam donavit, quod aeneis pilis horas resonans, quodam cymbali harmoniam referebat, horis vero indicatis, successive torquites prodibant, quot horae insonuerant, quorum quilibet suam portam aperiens, redeundo eandem, denuo post se claudebat Ita refert Majolus Episcopus & Vincentius Belluacensis. Verum quid pro-

Ram. 2. 1.
p. 2. fol.
308. fac. 2.
in fine
vita ad
civis.
Dei.
Vinc.
Belluac.
l. 24. c. 10.
fol. 310.
col. 1. &
Majolus
col. 23.
fol. 1034
pha-

phana regensem, quando facta in magna fati-
 copia ob oculos se nobis obicit? Maximus ille
 Doctor & Pontifex S. Gregorius Recaredo Hi-
 spaniarum Regi dono transmissit Clavem quan-
 dam auream, illarum catenarum fetore artificiosè
 segmentatam, quibus S. Petrus Neronis tempo-
 re Romæ vinculus crudeliter fuerat. Alexander
 III. Venetiis subsistens, atque in S. Marci Basilica
 Missam solemniter celebrans, Serenissimo Ven-
 etorum Principi Rosam obtulit auream. Hen-
 ricus II. Angliæ Rex ab Urbano III. Corona
 quadam donatus est aurea, admirabili cum pro-
 digio præparata, id est, ex Pavoium plumis, iis-
 demque plurimis rubinis, carbunculis, ada-
 mantibus, hyacinthis pretiosissime distinctis,
 Hugo Rex Franciæ alia sui erga Henricum Re-
 gem Othonis Saxoniarum Ducis filium magni affec-
 tus expressiva signa adinvenire minime potuit,
 quam donationem ensis Constantini Imperatoris,
 cuius custodia ex ferro unius clavotum, qui-
 bus totius universi Redemptor Crucifixus fuit,
 facta affabre erat. Aaron Rex Sacæorum ad
 suam exprimentam benevolentiam Carolo
 Magno Imperatori ipsissimum Jesu Christi se-
 pulchrum liberè donavit. Constantinus Mag-
 nus Sancto Prælato Nicolao magno Myren-
 sium Episcopo librum Evangeliorum transmi-
 sit, gemmis, & monilibus pretiosissime adorna-
 tum, de quo dono sacer quidam scriptor loquens
 dixit: *Mirus amor, mira veneratio*. Sabæorum
 Regina Salomoni doni loco attulit centum vi-
 ginti auri talenta, aromata quoque & alia dona
 pretiosissima, idque solum ad contestandam
 suam erga Salomonem, ejusque regiam coro-
 nam, amoris ingentem benevolentiam. In argu-
 mentum amoris.

2. Hujus quoque Politicæ (quod scilicet a-
 mor sentiatur in donis) tres Orientis hodierni Re-
 ges, strenui fuere profectores; quorum primus in
 Hebræo appellabatur Apellius, id est, fidelis: se-
 cundus Amerus, id est, humilis; tertius verò Da-
 mafcus id est, pius Græcè dicebatur primus Ma-
 galath, id est, nuntius; secundus Galgalath id
 est, devotus, Tertius Saracin, quod gratiam si-
 gnificat: Nobis verò primus Balthasar, secundus
 Melchior Tertius Gaspar dicitur; Hi inquam
 in contestationem amoris quo erga regem na-
 tum Judææ Regem ferebantur, opulentissima,
 quæ in thesauris suis conservant, obtulerunt
 munera: *Et aperitis thesauris suis obtulerunt ei
 munera, aurum, thus, & myrrham.* Potiò Bea-
 tus Laurentius Justinianus hoc mane nos invi-

cat, ut Regum istorum imitatores esse cõte-
 damus, ad recens natum Regem debuit adu-
 dum teneri amoris passibus poperando: *Carum est
 affectus, non corpore, votis, non sedibus, ut Regum
 vestrum in præsepio invenimus Christum, myrram &
 vero munerum species deferre voluimus, Et S. P. ad
 August. Offeramus & nos dilecti simi fratres ho-
 cera & sancta munera Deo nostro. Non aurum, sed
 non incensum, non myrrham, sed corda nostra.
 Hæc illi offerre debemus, quia grata precibus illi
 erunt valdeque accepta.*

3. Dedit olim Deus Moyfi, & Aaroni varia
 præcepta bonum Israëlitiæ populi regimen &
 gubernationem concertantia, quorum unum
 fuit: *Non apparebit in conspectu meo vacuus. Quæ
 verba Lyranus exponens ait: Coram me, id est, in
 loco sacrificii, vacuus, id est, sine sacrificio, & alio
 Tyrone. Et Abulensis: In loco sanctuarii nullus dicitur
 vacuus apparere, sed offerre munera Domini, quod
 dum differentiam tuam. Verum enim vero præcep-
 tum illud inde magnam in se difficultatem
 continet, adeo ut vix sit aliquis illius exequens
 modus possibilis. Primo enim certum est, quod
 Deus totius universi sit Dominus, qui præ
 opus non habet ut aliquid à substantia, vel
 mendicet subsidium, quo bonorum nostrorum
 indiget. Præterea qua ratione possibile est, quod
 pauperes variis necessitatibus pressi, hoc possint
 adimplere præceptum? Siquidem Magnatibus
 modicum non satisfacit, nisi donum ordinari-
 um muærum spheram longe transcendens; pau-
 peres autem perpetuum fecerunt cum auro di-
 voratum; aut verò tametsi copia illius mire ab-
 undarent, hoc tamen apud Deum majoris valoris
 non est quam lurum. Unde S. P. Augustinus il-
 luc: *Quid ergo offeremus Deo? (id est, vacui) vo-
 niemus ad Deum? Pro hujus igitur præcepti fa-
 ciliori intelligentia advertendum est quod Da-
 vid cum Deo loquens dicit: si voluisset sacrificium
 dedissem usque; quasi diceret: Ad hoc ut coram te
 nona comparcam manibus vacuis, & sacrificia
 Majestate diu digna tibi offeram, nihil equidem
 nec ardetes defuisti, nec tauri, nec quævis alia
 menta, verum tamen seio omano quod hæc
 oblationibus munime oblecteris: Hæc autem non
 delectaberis. Unde Remigius Aluodoricus: si
 voluisset sacrificium, scilicet exterius dedissem usque, & equidem
 boves, & victimas multas. Et cuius Doctrina facile
 arguere licet, quod Deus a nobis non exeras, sed
 sed internas victimas offerri desiderat. Quam-
 nam autem è victimis internis Deo acceptosum,
 quam cor nostrum offerre poterimus? Sane in eod. l. c.**

LIBRARIUS
 X

Spec.
 Hist. Bar.
 2. 8. fol.
 100. n.
 38. B.
 Idem.
 12. fol.
 457. A. B.
 Ibid. fol.
 496. e.
 Bar. rom.
 fol. 361.
 n. 31. E.
 Cornel. à
 lap. t. 1. in
 Proph. fol.
 2. col. 1.
 3. Reg. c.
 10.
 Zachar.
 Christo-
 polit. in
 Bibl. vet.
 PP. t. 12.
 lib. 1. c. 8.
 fol. 26.
 sol. 1. B.
 Matth. c.
 2.

Aug. te habes quod offeras, inquit S. P. August. Noli extrinsecus thura comparare, sed dic: in me sunt Deus votata tua quae reddant laudationes tibi. Noli extrinsecus pectus, quod mactes, inquirere, habes in te quod occidis. Profus spernit taurum, hircum, arietem, tam non est tempus ut haec offerantur, cum solum gaudeat; & oblectetur cordis nostri oblatione: Cor contritum & humilitatum, Deus non spernit. Cum igitur Deus sacrificia extrema, & supradictas victimas parvi aestimet, consequens est, ut in illo Exodi praecepto: Non apparebis in conspectu meo vacuus, dicere quasi voluerit; volo ut quotiescunque ingrediendo sanctuarium in meam prodibis praestantiam acceptissimum mihi offeras cordis tui donarium. Unde Theodoretus ait: Tu enim dixisti servarum sacrificia non placere tibi, ideo sacrificium tibi gratum offeram. Propterea cum cor meum valde depresso, & volui contriverim, & valde ipsum attenuaverim, acceptum sacrificium tibi offeram. Eheu, quot sunt, qui sanctuarium ingrediuntur, id est, in Ecclesia coram sacro altari astant, in conspectu Dei comparentes, sed manibus omnino vacuis, quia Divino praecepto oblectantes cor suum Deo dare renuunt! Cor eorum longe est à me. Parthis olim haec lex posita erat, ne quis in conspectum Regis, eundem salutaturus, aut veneraturus, prodiret, nisi pro possibilitatis suae ratione gratum aliquod ei donum exhiberet: Reges Parthos nemo potest salutare sine munere, inquit Seneca. Simile quid de Persarum Regibus affirmat Caelius Rhodigianus, dum ait: legem in violabilem fuisse, ut quando Persarum Reges sua Regna visitabant, subditi variis muneribus eis obviam irent. Unde pauper quidam Rufficus nil, quod Cyro Regi suo offerre posset, inveniens, Aquam manibus colligens Regi illam obtulit, quam ipse tanti fecit, ut iusserit statim pro munere illo aureum poculum, ac mille nummos aureos illi reddat. Hanc eandem legem Deum in Exodo Hebraeis, & universo per consequens Christianismo praecepisse reperio. Et quidem ut id verum esse perspiciatis, omni fugato mentis fastidio, diligenter velim me auscultare.

4. Optimus Deus, qui est ipsissima in abstracto bonitas, qui que se nobis maximos largiri benignitatis effectus gloriatur, Hebraeis, quos tantopere prius amat, se postea excelsive rigorosum exhibuisse videtur, dum intolerabilem, & hominis naturae valde adver-

santem legem hanc illis praecepit, ut scilicet omne primogenitum ei sacrificarent: Sacrificia mihi primogenitum, quod aperit subram in filiis Israel. Hoc est, inquit Tostatus: Applicata ad cultum meum omnia primogenita, omne enim quod ad Dei cultum applicatur, sanctificatur. Quantum lex illa Patri, & matri generate fastidium debuit, quando filium suum primogenitum, oculorum suorum pupillam, à se abdicare, & vi legis istius religioni & cultui Divino consecrare debebant; Per ferrum, per flammam itur intrepidè (inquit etudius quidam scriptor) si filiorum charitas postulet, nullum incolumitas homini suavior, nullum funus acerbius aut luctuosius. Attaxerxes ingenti, quo filium suum prosequeretur, amore inductus est ut contra morem Persarum Coronam Regni capiti suo subtraheret, & vertici filii sui imponeret, ut se vivente totius Regni absolutum teneret Imperium, atque Dominium. Demetrius Asiae & Medorum Rex, Seleuci mancipium fieri potius elegit, quam Antigonum filium suum à successione Regni exclusum videre: Pater sui negligens volebat parci filio, filiumque regno, inquit Plutarchus, Ptolomaeus Rex Aegypti, ut de illo scribit Fulgosius, nimia erga filium benevolentia persuasus, sceptrum regni ultro illi resignavit. Majori affectus gaudio, quod Regis pater, quam quod Rex ipse esset, Aegus Atheniensium Rex navim Thesei filii sui Creta redeuntem insigni lugubri adventum explicato instructum cerneus, exindeque filium suum mortuum fuisse existimans: Ex alta specula in subjectum sese pelagus praecipitavit. Solon ille, ob datas Atheniensibus leges, in Graecia & Asia adeo celebris, cum una cum Thalete, uno ex septem Sapientibus, Mileti subsisteret, eique per iocum duntaxat mors filii sui nuntiaretur, mox in terram collapsus, vestes suas scidit, capillos è capite evellere coepit, dolorque nimius ad alias plures actiones gravitati & prudentiae minus decoras & conformes impulit: Conternatus animo, repente sese humo affixit, capillum & barbam utraque manu evellicans, scedansque injectu pulveris orapalliumque capiti laniare. Ludovicus quoque Rex Franciae cum filium suum primogenitum Carolum Burgundiae Ducem, in venatione amisisset, adeo ex hoc affligi & conturbati coepit, ut se nec cibum nec somnum capturum esse, juramento affirmavit, donec, quem amiserat, filium

Exodi cap. 13.

In Theat. vis. hum. lib. 17. fol. 1110. col. 1. ibid.

Plutar. in Regum. Apoph. in Demet. c. 340. A.

Bapt. Eul. gos. lib. 5. c. 7. fol. 140. col. 2. Sa. bell. lib. 3. c. 4.

Idem it.

filium reinventum videre, & paternis ulnis amplecti posset. Eiusmodi historis plena sunt scripturae tam sacrae, quam prophanae, ex quibus scilicet. 1. fol. 144. col. 2. amoris excessus, quo filii à genitoribus sui diliguntur, facile colligi potest. Atque ideo quamobrem Deus Hebraeis rigorosum adeo præceptum de primogenitis offerendis imponere voluit? Sanctifica mihi omne primogenitum. Facilis equidem cuius parentum fuisset legis istius executio, si cuilibet illorum datum fuisset habere 325. Filios prout habuit Ziambrex Rex Indiarum, aut 115. prout habuit Artaxerxes, aut 120. prout habuit Rex Priamus, vel 600. uti habuit Gisolus Molvecharum Rex, tunc enim non primogenitum duntaxat, verum etiam una cum ipso secundo, & tertio genitum sacrificare, omni prorsus caruisset difficultate: at verò eos, quibus non erant plures, quam unus tantum, vel duo, aut tres filii, eodem præcepto ocerare, durum nimis erat, & rigorosum; ne dicam observato impossibile. Pro huiusmodi difficultatis intelligentia, à literalis sensu, ad intelligentiam moralem, & mysticam transitum faciamus, & statim Deum nostrum non adeo rigorosum fuisse deprehendemus, sicut ex illo sæpè dicto Exodi præcepto videri poterat. Et quidem ante omnia quid per

Marce. de
Pise. 1. 1.
fol. 144. col. 2.
Marcus
Polus lib.
3. cap. 6.
Anton.
Pigafet.

Pet. Bess.

Dom. 12.

post Pent.

fol. 298.

Primogenitus,

anim. c.

4. & Zi-

mara

fol. 31. col.

4.

Marce. de

Pise. 1. 1.

in creaturarum obsequio mancipari.

Cor tuum mi-

die Pent.

hi soli debetur,

& ideo a te præter hoc nihil

scilicet. 1. fol.

143.

col. 1.

5. Refert S. Joannes Evangelista, ab Hieto-

loru. c. 1.

peditos fuisse legatos, ut speciatim quisquam esset ab eo exquirerent: Miserrunt ab Iero phymia sacerdotibus & levitis ad Joannem, ut interrogarent eum. Tu quis es? quibus ille aperit, & rotundo, ut dicitur, ore declaravit, se nec Christum, nec Eliam, nec aliquem ex Prophetis esse, sed vocem esse Domini prædicantem in deserto, riamque qua ad Dominum Salvatorem nostrum eatur, clarè insinuarem. Ipsi autem replicantibus, qua autoritate igitur baptizet, si non est Christus, nec Elias, aut Propheta aliquis, maxillè subjunxit: *Medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis.* Et quidem verba illa de Christo Dei filio intelligenda esse, præterquam certum sit, insuper ex verbis sequentibus manifestè nimis arguitur, quibus Joannes dicit. *Ipse est, qui post meo venturus est, qui ante me factus est, cuius ego non sum dignus, &c.* Quod enim locus medius utpote dextra, & sinistra longe dignior, Deo præ cæteris vel maximè conveniat, nemo est qui dubitet; Neque enim apud solos Numidæ populos *Locus dignior est in medio;* verum etiam tanquam honorabilior, ab omnibus passim nationibus æstimatur: *Dicitur honorari quæ quo est in medio duorum vel plurium;* inquit Columbanus. Unde locus medius personis semper nobilioribus solitus est exhiberi. Jam verò in præsegi observandus est modus loquendi Joannis præcursoris, qui non loquitur de medio ut sit absolute, sed dicit *Medius vestrum* determinatè. Quænam autem est pars illa, quæ in toto corpore humano medium obinet? Certe non aliâ, quam cor humanum. *Cor est in medio,* quia hoc est locus Regis, ad hoc ut sit regimen huius proportionatum omnibus membris & circumferentibus, & etiam ut melius custodiatur, inquit Philosophorum nonnemo. Et Angelicus Doctor s. Thomas ait: *In medio hominis est cor.* Quod idem est dicere, ac si dicas, Deus in corde nostro vult habitare, & per eius realem possessionem absolutus ejus fieri & esse Patronus ac Dominus, ut de Origenes Adamantius inquit: *In medio nostrum exiit, ex eo quod principale, id est, cor in medio totius corporis institum est.*

6. Non est adeo facile investigato, quidam sponsus caelestis poposcerit, quando cum dilecta sponsa sua loquens eidem dicebat: *Desiderabilis nihil evenire mihi posset, quam si me veluti signum cordi tuo imprimeres, & quidem in hac petitionem meam concederetur, gratiarum mearum pretiosum scriptum ultro tibi aperirem, indeque non minus promptum, quam*

quam liberalem me in omni petitione tua utique experiretis: *Pone me ut signaculum super cor tuum.* Equis enim hic non dicat, Ardua res illa o Domine, mihi esse videtur quam a sponsa tua exposcis; quis enim Dei alicujus immensitatem intra humani cordis limitate angustias possit. Neque enim cor sponsae proportionatum est ad capiendam immensam Dei vastitatem, quae tota caelorum amplitudine comprehendi plane nequit. Deinde quam obrem super cor sponsae veluti signum quoddam collocari desideras. signo enim proprium est uti constarem aliquam in particulari significare aut demonstrare: *signum rei est, quia ad significandum aliquid adhibetur*, inquit S. Augustinus. Quid enim signum istud cordi sponsae impressum significat? Respondenti forsitan poterit, sponsum desiderare, ut sponsa cararum quarundam nationum, speciatim vero Mauritanorum, & Saracenorum consuetudini sese conformet, qui pectori suo, & praecipue immediatè super regionem cordis eorum personarum, erga quas per affectum minime ordinatum inclinabatur, signa, & characteres impressos habeant. *Mos erat quarundam gentium, quae eorum, quos diligebant noverat, signa quadam igne sibi imprimebant.* Deus enim noster a dilecta sponsa sua amari desiderans, desiderabat se ejus cordi insculptum, seu impressum esse, ut signaculum istud velut quoddam viscerosissimum, quae erga illum flagaret, charitatis in solubile sigillum esset: *A sponsa exposcit ejus dicitur, ut scilicet ita ipsum unum dilgat, desideret, cogitet, ac meditetur, ac si ejus impressam imaginem haberet super cor*, inquit doctus quidam interpretes Philo Charpathius loco signum legit sigillum: *Pone me ut sigillum super cor tuum.* Sed quo fine Dei sigillum sponsae cordi imprimeatur? In sigillis arma seu insignia familiae communitè imprimuntur, atque ideo dum in cor sponsae Dei sigillum imprimi desiderat, Dei arma seu insignia sibi impressa esse cupit, sed quo fine id requirit? Causa ex sequenti exemplo facile intelligetur. Postquam nobilis aliquis elegans aliquod exstruxit palatium, vel villam, omnibus, quas imaginari sibi quis potest, delitiis instructam, tandem in portae frontispicio arma familiae suae lapidi eundem insculpta curat suspendi; quo fine id facit? Ad demonstrandum quod nobilis ille loci illius habeat dominium, vel possessionem; sicque verè dicitur illius, & absolutus Dominus. Dicit itaque Deus, Magis nos hodie desiderat, o sponsa mea, cordis tui esse Dominus, ideoque

Paolei Sanctorale.

sigillum sive insignia Divinitatis meae, in eo imprimi aut erigi cupio, ut hac ratione omnibus me solum illius absolutum Dominum esse constet. *Pone me ut sigillum super cor tuum.* Verum enim vero absque eo quod ab expositione procul recedam, quandam vobis à Plutarcho relatum recensebo historiam. Postquam Arati milites in Peloponeso appulerant, urbem mox Pollenae obsidione cinxerunt, quae tandè post longa multaque certamina, & varios illatos insultus inimici potestati cedere debuit. Quotquot erant in exercitu nobiliores milites, penes quos summa erat rerum potestas, ad depopulandum incolas civitatem ingredientibus, alias non fecere praedas, quam quod tam maritas mulieres, quam puellas, quae pares sibi in pulchritudine nullas habebant, abducerent. Vix miles aliquis erat, qui non earundem sive mulierum, sive puellarum aliquam genio suo respondeant elegisset. Et autem quam semel elegerant, ne ab aliis foras raperetur, aut in alterum distorqueretur affectus, galeas propriis capitibus ademptas, mulierum puellarumque capitibus inferebant. Unde tamen si nonnulli milites essent, quibus nulla mulierum illarum in praedam adhuc esserat, hi tamen illam, vel illas, quarum capita galeis insignita erant, rapere minime audebant: *Duces quoque Centuriones circumeuntes, Peloneorum conjuges & filios diripiebant.* inquit Plutarchus; *Et exuentes galeam illarum capitibus imponebant, ne quis alter cognitas abduceret, sed ex ipsis galeis, cui quae cessisset Domino appareret.* Et quis scit, an non eadem fuerint divini sponsi cogitationes, quando sponsam suam instanter ut eum super cor suum signaculi loco poneret, rogabat? *Pone me ut signaculum super cor tuum.* quasi diceret: Ego ipsemet cordi tuo imprimi volo ut omnibus creaturis signi loco serviam, quo cor tuum meum esse insinuetur, nemoque te mihi rapere praesumat, cuius ego possessionem teneo pariter & Dominium. O quam egregiam amoris signum Deus cordibus nostris superimponit, in cuius virtute illud adeo suum esse praetendit, ut una, eademque cum Deo res evadat, & inseparabiliter Deo, non vero aliis adhaereat. *Per signaculum cordis debemus intelligere ipsam dilectionem, per quam una fiat anima cum Deo ei inseparabiliter adherendo.* inquit. Agidius Columina; idque ut cuilibet cor nostrum Dei esse innotescat, nec quicquam aliud desiderat. Quare cum tribus Magis nos hodie innotescat, illisque aurum, thus, & myrrham Christo offeren-

C

feren-

Plut. in
vita A-
rati fol.
363. B.

Agidius
Columina
in c. 8.
eand. lect.
19. fol. 17.
col. 2. A.

Robert. Holkot. in Prov. Salom. lect. 12.

ferentibus nos corda nostra offerre debemus.

7. Leppidum quoddam ingenium, amicum eximio dono quodam honorare volens, cor suum in chara calamo delineatum, subjunctis hisce verbis transmisit: *Mitto tibi cornua luna, rotunditatem solis, & quartam partem rota, per cornua luna, Literam C. per rotunditatem solis Literam O. per quartam partem rota. R. Literam intelligens, quæ grammata simul juncta hanc dictionem Cor aptissimè efformant. Et profecto corde nihil gratius aut acceptius dari potest aut recipi. Unde ut refer Valerius Max. cum gentiles Diis suis sacrificare volentes, post divisum, seu apertum victimæ pectus, nullum in eo cordeprehendissent, ad sacerdotes suos, ut causam hujusce omnis intelligerent, subito se receperunt. Quæ ipsi felicitatis augurii portentum esse responderunt, eò quod Diis, sacrificium istud eis gratissimum esse, neque invictissimis aliquid, quod corde acceptius esset, offerri posse, per cor illud victimæ divinitus ereptum, significare voluerint. Eadem quoque de causa, Cæsare Jovi sacrificante. Non fuit inventum cor. Multi quoque scriptores tradunt, quod in unica duntaxat civitate Mexico, incolæ ejus, qui gentiles erant, & idolis dediti, ut Deorum suorum desiderio responderent, quovis anno ex quadam nimis crudeli ac barbata pietate, viginti parvulorum innocenarum millia trucidarent, cordaque eorumdem è pectoribus evulsa, prunis injecta idolis suis sacrificarint: singulis quibusque annis plusquam viginti millia puerorum, & puellarum Diabolo fuisse jugulata in victimas, ut potissimum corda tot innocenarum tyranno illi offererentur.*

Plut. in c. Cas. fol. 586.

Pier. Valer. fol. 242. B. V. vita Joan. Zamara B. de la Nuzap 5. Drexel. 1.3. fol. 121 S. 12. col. 1

8. O quanta erat hæc genitorum erga proprios filios impietas, atque barbaries; & tamen hæc omnia promptissimis animis, vultuque rideate, & sereno præstiterunt gratius se Diis suis dignum offerre non posse credentes: & Christianus, ad offerendum Deo cor suum, ab eo tantopere desideratum, in vitis erit & oblectabitur? & quod pepus est, idemmet cor postea in sordido venenis prostibulo, idolo sacrificabit inhonestatis & impudentiæ? mitum non est, si postea oculos serius apertens, scortum; quod oculorum suorum esse crederat paradisi, esse deprehendat loculorum suorum purgatorum, amaraque horrendum infernum. O quanto melius saperet, si illud Deo donaret, ejusdemque manibus consignaret. Nihil penitus à te aliud exposcit. *Deus ergo ab homine donum exposcit, sed quod; Atten-*

Cornel. à Lap. Commen. in cap. 23.

de breve responsum: Cor, prouti nos indicat Pro. 14. monet & exhortatur Sapientia, dum inquit, *Præbe mihi cor tuum.*

9. Et quidem, quod si te ad donum istud faciem dum resolvetis, minime dubito, quia lina aurum, thus, & myrrham à tribus Orientis Regibus oblata, gratum ei futurum sit, longeque magis acceptum. Narbonæ insignis quidam vadeque spectabilis vir, Sallianus nomine, vellementi quadam suspitione agitatus, quasi inter conjugem suam, & alium quendam nobilemamicum suum, nomine Cabestianum, secreta quorundam, malaque intercederet intelligentia, honoris & famæ suæ valde præjudiciosa, ex zelotypia furoribus pravisque suspitionibus adactus, Cabestianum ad se evocatum, in secretiori quodam Palatii sui conclavi clam occidit, extraxitque cor ejus in multas partes diliecut, & eorum mentæ accumbens, conjugi suæ manducandum porrexit, quæ ejus funesti facinoris nefcra, porrectam sibi cordis particulam, in potere carnis humanam, ab alio cibo, nec per visum, nec per gustum discernere valeas, mox manducavit. A Salliano autem postea quomodo casu illa sapuisset? & num placuisset? interregnum respondisset. *Ita sanè; nunquam laetas quæ lara sum. Itane?* respondit maritus. *Agedum?* inquit, *veni mecum & videbis unde hæc, quanto cum gustu, & aviditate manducalli, carnem depromplerim. Cum conclave illud ingressus essent, in quo homicidium fuerat perpetratum, caput ei demonstravit à Cabestiani bullo detentum, dicens: Ecce hominem, cujus cor amegregans antea devorasti, sariare adhuc capite. si appetitus. In mensa Deo nostro ex devocionem operum nostrorum feculis præparata, laetatus Deoque gratius ferculum exhibere minime possumus. Unde Religiosus quidam Eremita quædam Deo gratius offerret lente desiderans, per enigma sequens responsum suum accepit:*

Dimidium luna, Lunam cum Principe Romæ Postulat à nobis Divinus conditor orbis.

10. Medietas Lunæ sit, quando formatus medius circulus, quo Litera C. designatur: Luna quintadecima quæ perfectus est circulus, Litera O formatur. Princeps Romæ est prima Litera hujus dictionis Romæ, scilicet R. Hæc literæ simul unam syllabam redactæ Cor efficiunt. Unde dicere volebat, Deum aliud, quam cor nostrum, à nobis non poscere. *Aur vero ut illi similes*

protius enigmate eodemque modo interpretato dixerunt:

*Tolle caput Corvi, caput oris, viscera Cervi
Offer ista Deo in dno beatus eris.*

11. Denique nemo est, qui non exclamet, & moneat, Cor nostrum Deo offerendum esse, imo ipsemet Deus, se à nobis prater Cor nostrum nihil aliud exposcere, facis declarat, cum dicit: *Fili praebe mihi cor tuum*, quia pro ejus gustu majores inveniti delicta aut gratiores penitus nequeunt: *Parum quidem est omnia nostra illi offerre, nisi cor etiam illi offeramus.*

Id quod ex eo, quod S. Joanne Evangelista referente, inter Christum Dominum & S. Petrum Apostolum coarctat, expresse deducitur. Nam ut Christus Dominus ingentem, quo discipulos suos prosequeretur, amorem demonstraret, eoque sese in virtutis humilitatis actibus exercere doceret, lavare pedes eorum voluit, quando candido lineo praetextus, post aquam in vas quoddam effusam, in ipsorum praesentia genuflexus cepit lavare pedes discipulorum suorum. Petrus autem Magistrum suum actioni adeo vili deditum certis, coartante se nequaquam potuit, quin omnino invitum & obluentem se ostendens, quasi extra se postus diceret. *Domine tu mihi lavas pedes? Creator, Creatura? Sanctus peccator? Nequaquam erit istud? Non lavabis mihi pedes in aeternum?* Non quidem id eo sine dicebat, quasi se Christi actibus vellet opponere, quin potius ideo ut dicit S. P. Augustinus quia *cum Petrus exparit*, scilicet praeter admirationem. At vero Filius Dei illi respondit: *Si non lavero tibi pedes, non habebis partem mecum*, quasi diceret: Considera bene id, quod facis, nam periculosae admodum sunt istae tuae protestationes, resolutiones tuae velut insulti planctus erunt, quae tibi irreparabiles comminabuntur ruinas: O Domine (replet Petrus) inconsideratos meos condona sermones, affertu potius meum quo in te feror considerans, neque enim voluntatis tuae beneplacito contradicere, quin potius ei quae tibi deo reverentiae minime deesse erat animus; Cum igitur clarè nunc videam, me arcana tua nequaquam penetrasse, ex nunc totum me tuo consigno arbitrio, de me quod voles statu to, neque enim jam pedes tantum, sed & manus, & caput lavandum lubens offero. *Non solum pedes sed & manus, & caput.* Dionysius Carthusianus haec Apostoli verba magna cum advertentia considerans dicit. *Nimius fervor amoris in Christum*

fuit erroris occasio. At vero dicat aliquis, quemnam potuit Apostolus errorem committere, cum Origines ipsum reverentia motum haec dixisse affirmet: *Solus Petrus nullam aliam considerationem conferens: tanquam Jesum reverens, non prebebat pedes suos ad lavandum.* Et S. P. Augustinus subdit: *quod usque ad suos pedes humilem Christum videre non potuit suscipere.* Cum igitur voluntas ejus bona, & finis rectus fuerit, qua ratione dicendus erit? *Fuit erroris occasio.*

12. Ad hanc errorem Apostoli investigandum, nequaquam me erratum existimo, si ad errores Caini, quos Geneleos liber recenset, confugerem. Hic igitur, num debitos Deo honores redditurus, an verò fratrem ad certamen provocaturus, nescio, Deo sacrificare constituit. Quapropter multis secum comportatis fructibus, foras in agrum se recepit, fructusque illos ibidem totius universi Creatori in altari quodam à se erecto obtulit: *Factum est autem post multos dies, ut offerret Cain de fructibus terrae munera Domino.* Ad verò Deum non vidit, neque oblationes ejus aequae ab Abel fratris sui acceptae fuerunt: *Non respexit Dominus ad munera Cain.* Etenim Deus casualiter non operatur, atque ideo causam aliquam utique habuit, cur juvenis istius sacrificium, eo, quo diximus, modo recusaverit. Ecquænam autem illa fuit? num forte in hoc defectus ejus stetit, quod terrae fructus Deo offerre voluerit? Nequaquam; nam in hoc multum excusabilis fuisse videtur; Quia nemo dat quod non habet, unde qui id, quod habet, donat, ad plura non obligatur, imo scio quod si nihil praesto esset ad donandum, Deus æqui bonique habeat bonam voluntatem. Quidam igitur mali in hoc sacrificio latuit, unde ingratum adeo, & coram Dei oculis abominabile factum fuit. Stephanus Episcopus Eduensis notabilissimum errorem à Caino commissum fuisse responder. *nam estis Stephanus recte obtulit, tamen recte non divisi*, neque enim bonam, inter ea quae Deo offerebat, Eduensis aliaque, quae sibi reservabat, divisionem instituit. Fructus namque terrenos Deo obtulit, sibi vero Cor reservavit: atque ideo *non bene divisi, quia sibi cor retinuit.* Error profectò ex omnibus, qui committi possunt, longè maximus fuit, semper enim erat, quisquis Deo, reterto corde, quævis alia sacrificat, aut praesentat. *Male ille dividit, qui id quod Deo magis placet, scilicet Cor ei non tribuit*, inquit scriptor ille supra nominatus. Quod cum ita se habeat, quis

Origen in
Cat ubi
supr. D.
Pat. An-
gustin.

Gen. c. 4.

Stephan.
Episc.
Eduen.
lib. de Sa-
cram. al.
cap. 13.

Sanctum Petrum defendere audebit, quin erravit, quando in pedum lotionem Christo Dei filio dixit: Non solum pedes sed etiam manus & caput? Optimè id ipsum Dionysius Carthusianus notavit dicens: Nihil fervor amoris in Christum fuit erroris occasio. Cur ita? Quia non bene divisit, sibi enim ipsi reservavit corde Salvatoris pedes, manus, & caput obrulit. O quam bene dixisset, imo quantum melius divisisset, si ita locutus fuisset: Non solum pedes sed etiam or. Hoc enim Deus solum desiderat, non veto pedes, nec manus, nec caput: Male igitur Petrus divisit, quia id quod Deo magis placet, scilicet Cor, et non tribuit.

11. Hac occasione curiosa quædam menti meæ incidit quæstio, scilicet, à quoniam homo, qui opus quoddam est adeo spectabile, & eximium, in primæva creatione sua formatus fuerit? Scio quod animosè, incunctanter, & sine multa deliberatione responsuri sitis Moyses referente certum esse, quod à Deo formatus sit homo: Facit Deus: Formavit Deus: Creavit Deus hominem, verum quid si vobis respondero ly fecit, formavit, creavit, imperative: non vero executive intelligendum esse? Quo sensu in actis Apostolorum dicitur: Misit Herodes Rex manus, ut affligeret quosdam de Ecclesia, occidit autem Iacobum fratrem Ioannis gladio. Quæro enim an Herodes Iacobum manibus propriis occiderit? utique dicetis, minime id Herodem, sed Carnificem potius fecisse: Herodes quidem præcepit: Carnifex autem præceptum istud esse executus. Simili modo dicit S. Joannes Evangelista, quod Apprehendit Pilatus Iesum, & flagellavit. Itane? Ergone Pilatus se in adeo vile ingessit officium, ut propriis manibus flagellavit Salvatorem? Scio quod responsuri sitis, executive Christum flagellasse Pilati ministros, Pilatum verò imperative. Agedum igitur, eodem profus sensu intelligendi sunt supra citati termini: Fecit, Formavit, Creavit. Sed quærendum ulterius, quoniam igitur hominem executive formaverit? Est nonnullorum opinio, Angelos collegisse pulverem, compegisse materiam, eamque in speciem & similitudinem humani corporis conformasse atque figurasse: Eiusdem quoque sententiæ Philo Hebræus fuit, dum inquit: Deum habuisse Angelos cooperatores. & ad eos locutum fuisse eum dixit: Faciamus hominem etc. In eadem quoque opinionem Abulenensis inclinare videret, cum ait: Angeli formarunt lutum illud, Et conformiter ad præceptam illis à Deo

hominis formandi Idæam, admirabili cum artificialificio omnes disposuerunt exteras humani corporis partes. Porro completa hac membrorum exteriorum palmatione, in prociectu quidem erant, ut partes quoque interiores formarent: at vero Deus illos ulterius progredi prohibuit, quasi dixisset. Siste, operatum factus est, hic oportet quiescere. Cor primum vivens est, ideoque ego solus id ipsum formare debet, non mo se hinc operi remittet ingerat. Quapropter ipsemet apprehendit terram, & cor inde formavit. Hoc Davidem insinuare voluisse credo, quando dixit: Qui finxit singulatum corda eorum. Cajetanus ex Hebræo transfert: Creatum simul cor eorum. Dionysius Carthusianus: Dominus creavit singulariter, id est, seorsim. Et S. d. n. ius Apollinaris: Qui mortalium cor manū fabricavit solus. Verum sicut non in loco. Ergone Angeli, qui iuxta opinionem prædictam reliquum corpus formare poterant, & præsertim oculos tot tunicis cartilagineis & humoribus aqueis instructos, in solo formando corde majorem habuisse difficultatem existimatis? Doctissimus P. Agellus id ipsum deo factum esse opinatur, quia nimirum Deus solus, & nemo alius cordis humani esse velut absolutus Dominus. Et tamque à quo accepimus, eadem quoque reddere, & retinere debemus. Quod si ab Angelis cor non formatum datumque fuisset, obligati quoque esset semus illis idem cor restituere. Dicit ergo Deus: Nequaquam eric istud, ego implem illud. mare, hominisque pectori inserere volo, ut mihi & non aliis id ipsum obligatus sit restituere. Unde Angelus: Seorsim efformavit corda eorum, id est, nullo adjumento, aut subministracione aut adjuvantiam Angelorum. Et modestus quidam postquam interrogavit: Cur in eisdem tantum efformatione Angelorum ministerio Deus usus non sit, cum in aliarum partium conformacione Angelos in adjuvatores & instrumenta adhiberit? Tandem idemmet respondet: Ratio diversitatem ex Dei & lotypta petendam existimo, eamque cordis & amoris nostri tenetur Deus. Non profecto res est, tametsi Angeli clarissimi amici illius sint, sustinere tamen nequaquam potest, ut cor nostrum tangant, ne dum respiciant. Et tamen homo adeo est ingratus & impius, ut illud Deo denegatum, Damoai præterire & sensualitatis Idolo offerat.

14. Omnes Salvatoris nostri actiones, præsertim verò, quæ amarissimam ejus Passionem

Aff. A. 20 ff. c. 11.

D. lo. c. 19.

Bened. Perer. l. 4. de ere. homin. c. 2. r. 7. q. 2. n. 92. fol. 130. col. 1. & Phil. Hebr. l. de opific. mundi

phernes pulcherrimum Judithæ viderat faciem comamque ejus auream, & tamen tantam tamque raram vultus pulchritudinem, calcei cuiusdam elegantiae posthabere non dubitat; quis hanc dementiam non obstupefacit? Unde Poeta quidam cecinit:

Petr. A-
loy. in
Centur.
2. Epigr.
fo. 112.

Inclita bellatrix, Solymee gloria gentis
Imparulo subit barbaro castragradu
Primo hostem fixisse Syrum pede dicitur aureo,
Dehinc ferra Syrum dissectuisse caput.
Par laus et manibus, par pulchris debita platis,
Summa dedere manus, vulnera prima pedes.

Isid. Cl. in
Judic. c.
16. apud
Avendag.
in conc.
S. Franc.
fol. 196.

15. Verum enimvero ne animos vestros suspensos diutius teneam, ad nostræ difficultatis punctum revertamur, cuius apud Isidorum Clarium pulchram & ingeniosam reperiemus resolutionem. Refert namque ciratus jam scriptor, Juditham raro quodam artificio sandalia sua, quinque rubinis admodum pretiosis locupletata, mire adornasse. *Posuit in sandaliis suis quinque rubinos.* Pape! quam aptè rubini isti hisce sandaliis quadabant, in quibus scintillantes rutilantesque videbant, ac una cum oculis ipsam quoque cor rapiebant Holophernis? *Rapuerunt oculos,* sive cum septuaginta: *Cor Holophernis.* Ecce tibi hic vult in plano positam quaestionis nostræ resolutionem, cui nimirum Christus in Cruce suspensus quinque in sacratissima sua humanitate acceperit vulnera; nec plura nec pauciora? Videns enim Pater aeternus, quinque illos in Judithæ sandaliis rutilantes rubinos cor Holophernis rapiendi virtutem habere, idè cum præter corda nostra aliud nihil desideret, Unigenitum suum in terras misit, ut non jam in calcæis, sive sandaliis, sed in pedibus, manibus, & latere, per clavos & lanceam ab Hebræis quinque formarentur rutilentia vulnera, uspotè ad rapienda hominum corda opportunissima media. *Posuit in sandaliis suis quinque rubinos, qui quinque Christi plagas representabant* inquit Isid. Ac proinde sic ut Judith per quinque rubinos cor Holophernis rapuit; ita Christus per sacra vulnera sua aliud nihil desiderat, quam ut per illa corda nostra rapere sibi possit. Nam si Marius Consul Romanus nudato in publico senatu pectore, monstratisque cicatricibus, senatorum sibi benevolentiam conciliavit; id quod alius quoque miles coram Augusto Imperatore faciens, pro votis omnia obtulit, quid mirum est, si Salvator noster in Cruce suspensus, suorum quoque vulnecum exhibeat cicatrices? cum id nullo pro-

Salust. de
bello Iu-
gurr. c.
Joseph. de
bello Iu-
daic. l. 1.
c. 9.

sus alio sine facit, quam ut tu inde permotus, cor tuum illi liberaliter dones. Omnia namque vulnera in eodem ora transformata hæc autibus nostris verba in sonare videntur: *filii prabe mihi cor tuum.* Quia igitur fronte adeo urbanus esse poteris ut spiritui contradictionis afflatus, pertinaciter quod ipse tantopere desiderat, denegare audeas? Muta consilium, teque tritum horum Magorum jungas societati atque ad pedes Salvatoris prostratus, omni cum urbanitate cordis tui illi exhibe donatum.

36. Etenim cum de facto in conspectu Christi Crucifixi constituti simus, absit ut ab eo recedendo pedem nostrum alio referamus, quin prius unicum S. Bonaventura circa vulnus, per Longini lanceam Christi Salvatoris nostri Lateri inflictam, devotam quandam insititissimam meditationem. *Vnus militum Lancea lateris aperuit.* Lancea proprium est vulnerare, ac clavem autem aperire pertinet; quomodo igitur Lancea, quæ vulnerat, aperire dicitur? vulnerat, & perit, ac proinde vulnus pariter, & aperit fecit. Respectu Lanceæ vulnus fuit, respectu autem Christi apertura, dum enim Lancea vulneraret, Christus Crucifixus aperuit. Unde congruè Lancea clavis dicitur, quæ sanium, sive ætærum Filii Dei referat, ut cordis sui gemmam valoris infusit donare nobis posset. Audite Seraphicum Bonaventuram id ipsum expresse affirmantem. *Proximo, inquit amoris sui fervore velut Lancea suum lateris aperiri, ut demonstraret, quod tibi tradidit cor suum.* Maximus profectò hic est liberalitatis & benevolentie actus. Quod si enim Job admiratus est cor Dei erga hominem adeo primum esse atque propensum, ac prouideret civitate victus occasionem quæ sicut Deum magna cum instantia interrogandi, dicendo: *Quis est homo quia magnificas eum, aut quia apponi erga eum cor tuum?* quidam in præfati facturus es si videres, quod Dei Filius violat lancea suam *Latus aperiri, ut hominiferae quod homini tradidit cor?* Equidem veram iustamque Job habuit admirandi causam, quandoquidem hæc divini cordis erga hominem pia propensio tantæ Dei Majestati, tanta que hominis vilitati repugnet prorsus, & contradicet: idque tanto magis quando homo favores sibi de cælo præstitos minimè recognoscit, & veluti ingratas benefactori suo tanta cum inurbanitate responderet, ac proinde homo potius à Deo flagellis castigandus quam divinisissimi cordis sui perisolo ma-

munere honorandus meritò esset. Hunc potè in modum utique discurrere & ratiocinari posset cur Dei in nos propensissima indoles nota & perspecta non esset, at verò, cum de illa nec quicquam dubitare valeamus, potius credo, Deum cor suum donare nobis, ut nos iustitiam commutativam, vel compensativam *Do ut des*, observantes, cor nostrum Deo vicissim promptissime restituamus, quasi diceret, cor meum ulterò citroque tibi cedo, ut tu sine replica aut quavis exceptione tuum mihi vicissim præferas. Agendum igitur Longinus lanceam suam in hoc sanctiss. Christi latere portam quandam aperiat, sic enim meum tibi cor commodius dare poterò, tu verò illud ipsum cum minori incommoditate valebis recipere *Pro nimio sui amoris fervore voluit lancea suam latius aperiri*. Quamobrem; ut demonstraret quod tibi tradidit cor suum. Et quo sine illud mihi donavit? ut ipse tuum cor ipsi præberes, juxta illud: *Fili præbe mihi cor tuum*, inquit S. Bonav. Verum, quanta est, cheu! hominis ingratitude atque proteetivâ: qui Salvatoris sui delictum nequaquam apprehendentes, cuilibet altari præterquam Deo cor suum consignat, & possidendum relinquit? Nunc enim illud deditum esse facit sensuum delictus animæ vehementer adè præjudicantibus; mox illud negotiationibus consecrat & iniquis usurarum lucris, extorsionibusq; illicitis: alias autò quod in scriptis suis adè sollicitè conservat, & veluti Deum reveretur & adorat, tunc piter subjicit, prouti magnus ille Dei famulus S. Anthonius Paduanus in corde defuncti cujusdam usurarii experientiam commoustravit: quod non insolito pectoris loco, ubi residere consuevit, sed in armario quodam auro & argento permixtum, ipso id prædicante, jacere compertum est, tritum illud venificando proverbium. *Cor magis est ubi amat, quam ubi animat*. Alii similiter absque ulla ad probum & contumeliam, quam Christo Crucifixo introgant, reflectione in absolutum Dominum suum ipsummet Dæmonem iniquissime eligant, noluntque ut hic sui velot arcis cujusdam possessionem liberè capiat ibidemque sanctæ æternæ damnationis insignia explicet. Et tamen quam est ingens inter utrumque hunc Dominum, Deum scilicet inter & Dæmonem, differentia! Dæmon hominem sibi vendicat, ut torqueat, & æterno igni subjiciat: pretiosissimus autem Deus noster eandem hominem desiderat, ut ipsum sanctificet, & gloriosum in cælis efficiat, & nihilominus tanta est cheu nostra

stoliditas, ut Dæmoni nos libenter subjiciamus, Deum verò velut hostem nostrum subterfugimus, unde peccator hodie cum tribus illis Orientis Regibus contendere, illisq; in faciem contradicere eosq; hunc ferè in modum alloqui velle videtur: *Ite vos; ô Reges, ad Christum vestrum, eis; aurum, thus & myrrham vestram quanto cum affectu potestis offerre, non vos morabor: ego autem ex adverso simul cum cordis mei dono obsequia minima debita tenebrarum principi præstabo, unde animatus Dæmon (ita enim mihi persuadeo) hæc Deo impropria in faciem impudenter exprobare non dubitat dicendo: Tibi, ô Deus, compatiendum est valde; neque enim ego cor hominis ab eo postulo, & tamen is cor suum spontè offert. Nullo mihi pretio homo constat, & tamen quiete illum possideo. Tu verò illum inæstimabili sanguinis tui pretio comparasti, illumque consequi, aut in potestatem tuam redigere minime vales. Ego hominem aggredior ut illum digno efficiam supplicio, & tamen in potestatem meam libenter cedo; tu illum exposcis, ut eum beatifices, & tamen pedibus manibusque te acceptare renuit.*

17. Idq; exinde provenire existimo, quod videlicet tu ô homo nescias aut ex affectata ignorantia nescire velis, quanti valoris, quantæ præstimationis sit inæstimabile illud cordis tui pretiosum monile, sicut evenire solet hominibus simplicibus qui gemmam pretiosam ob pretii nescientiam, pro frustra paupis, ut dicitur divendere solent. Helveti civitatem Granson hostiliter aggressi, eandem armorum vi fortiter ingressi prædæ exposuerunt, adè ut supra tres auri-millions in spolis facile sint consecuti. In cæteris spolis speciatim adamas quidam fuit quondam Carolo Burgundiæ Duci furto sublatum, hic à prædatore Helveto pro uno duntaxat floreno divenditus, ab emprete autem postea pro tribus francis revenditus fuit. Accidit autem quod tandem à Mercatore quodam Genuesi, qui ejus cognoscebat valorem atque præstantiam undecies mille floreni fuerint numerati, qui demum Julio II. Pontifici maximo oblatus ab eodem vigesies mille florenis comparatus fuit. Quis hic non admirabitur vehementer Adamantem tantæ excellentiæ, & pretiositatis ab Helvetis præstantiæ hujus ignatis unico duntaxat fuisse floreno venditum? Crede mihi, ô Homo, quisquis es, cor tuum apud Deum qui justus, & æquus est rerum omnium æstimator & judex, plus valet, quam

Petrus
Matth. in
hist. Lit-
dovici
Reg.
Francia
Volum. 2.
lib. 7. fol.
637.

Christ. à
Costa
Caro
Clusius.
Hierem.
Drexel.
2.1 fol 495
col. 2.

quàm omnes totius mundi adamantes, & tamen tu illud tam parvi aestimas, ut illud, velut si vilissima res esset, non jam dico pro vilissimo voluptatule cujusdam pretio dæmoni, mundo, carni vendas, quin potius pro nihilo dones, & abs te projicias; O misera sanguineis lacrymis deploranda! Cur enim Deo cor tuum tanta cum instantia à te postulante: *Fili præbe mihi cor tuum.* In ejus traditione ad eò te invitum exhibes atque protervum? Pro magna tui confusione sequentem attentis auribus ausculta historiam, in qua terminabo discursum. Habebat in Lusitania mercator aliquis Elephantem, per quem mercimonia sua ad mare navigio inferenda deportari faciebat. Contigit autem die quodam bestiam illam ob finem prædictum mercibus variis graviter onustam ad eò firmiter subsistere, ut nulla potuerit quantumvis magna adhibita vi & violentia à loco dimoveri aut ad ambulandum induci, verba adhibebantur bona, deliniebatur delictis, multus ei præter morem dabatur cibus, sed irritò proflus effectu. Novæ iterum adhibebantur benevolentiaæ attes excogitatae, nec tamen quicquam efficiebatur. Mercator igitur blanditiis in savitiam commutatis pessimè Elephantem tractavit, qui æquè mansit pertinax, & immobilis, videns autem jam dictus mercator se haec miram bestiaæ obstinationem & perfidiam, quocunque etiam verberum rigore adhibito, non posse vincere, ridendo bestiam preceatus est ut saltem in gratiam Lusitaniae Regis loco se movens ulterius procederet. Mirares! & summè admirandus hujus bestiaæ instinctus, nam haud secus, ac si intellectu prædita fuisset, in hæc voces clamando prorupit *Hoo Hoo*, quæ in Lusitana Lingua idem significant quod *volo, volo*, quasi in gratiam Regis illius procedere rogata diutius reluctari non posset, ideoque ultro citroque libens obediret. Ad hanc bestiaæ illius partitionem erubescat, & confundatur pertinax & stolidam humana malicia, & dicat: Bestia, quæ Regem aliquem esse, ejusque auctoritatem proflus ignorat, promptè parer, seseque loco mover, & ambulet, & tamen ego, qui creatura sum ratione, & intellectu prædita, qui certo scio Deum illum, qui cor meum à me exposcit, Dominum & Creatorem esse totius universi, ejus preces respuam, & contempnam? Deus est qui præcipit, & ego non obediam? Audio non illum hæc me vocibus rogantem: *Fili præbe mihi cor tuum*, & ego permanebo obstinate invitus, meque ad

offerendum ei toties à me postulatam cordis mei donum immobilis manebo, & ne uno quidem passu progrediar? Certe quavis bestia deterior essem, si id facerem. Atque id eò ex nunc illud super altræ pectoris tui, o Deus, in sacrificium devotissimè offero, superest tantum ut illud recipere & ratum gratumque habere clementissimè digneris. Magi quidem tibi donarunt *de thesauris suis aurum, ibi & myrrham*, ego autem aurum purius, vel chelamum opulentiorum hoc corde meo non habeo, & si plura facultati meæ suppeterent, libens libenter donarem.

Tanto dar vi poss'io che poter sono
Ma donando vuol cour, tutto vi dono

Id est.

Tantum tibi dara hoc possum qui pauper sum
Sed cor tibi donans dono tibi totum.

Hic non nihil subsistamus.

PARS. SECUNDA.

1. Valdè miror quod cum munera à Magis Christo oblata ad eò fuerint opulenta, *desideratis suis* illorum nullam proflus partem Herodi præsentarint, tamen ab illo veluti Magnates summa cum urbanitate & magnificentia fuerint recepti. Verontamen ex illimo Regis hofe à Spiritu Sancto illuminatos optime fecisse, quod minimè conveniat, aut deceret, quod Deo debetur, cum aliis partim, & dividere. Cor nostrum totum, non verò divisiùm Deo donari debet: *Ipse solus sine consortio vult posse dare cor nostrum*, inquit Ludolphus Carthusianus. Sapientissimus Solon Athenis sequens fecit promulgari edictum, quo vetabatur ne quis Republicæ suæ civis cor suum divideret in partialem se exhibendo aut favorabilem amicitia factionum Rempublicam subvertentium in partibus. Sic quoque Deus noster prohibuit ne in Gallus domesticus ulla ratione Deo offerretur in victimam, eò quod hic uno oculo tertium, altero caelum respiciat. *Vnum oculum inferius de primit, alterum in arca dirigit*, inquit Joannes S. Geminiano. Quibus prohibitionibus Deus nobis innuere voluit, se valde execrari illos, qui cor suum dividentes unam illius partem terre donant, alteram verò caelo offerunt. Væ illis inquit

quit P. S. Augustinus, *Ve duplici corde, qui de suo partem faciunt Deo, & partem Diabolo.* Romanæ urbis Imperium inter duos etiam fratres divisum esse non potuit: *Roma duos fratres simul habere Reges non potuit*, inquit S. Hieronymus. Societas quoad regendas civitates, vel regna nunquam cum fidelitate capit, aut sine sanguine finem habuit, scribit S. Cyprianus: *Quando unquam Regni societas, aut cum fide cepit, aut sine cruce desit?* Dario unam Regni sui partem Alexandro offerenti, hic respondit: *Ne duo Soles in uno Regno duo Domini subsistere possunt.* *Cum Darius regni partem Alexandro offerret, respondit: Nec fere unus mundus duos Soles nec fere unum regnum duos Reges.* Multoque minus unum cor duos potest admittere Dominos illius dominium possidentis, *Nec unum cor duos Dominos.* Corrigitur nostrum totorum, integrum, & divisum Deo dari oportet.

2. S. P. noster Augustinus egregie observavit Romanos Diis, quos adorabant, multa quidem templa ædificasse, nullum verò Deo vivo & vero: *Deo tamen Israel nullum templum sacrarunt*, idque quia Deum Israel simul cum aliis Diis adorari nolle sciebat: *Scientes adeo Zelorem esse, ut nullum alium Deum secum adorari pateretur.* Unde si Deo vivo, & vero templum aliquod crexissent, necessum illis fuisset omnia alia templa funditus evertere. *Atque i- adeo si in ejus honorem templum erigendum esset, necessarium foret, omnia alii Diis dicata Fana solo aquari, ac penitus everti.* Qua igitur ratione possibile erit, quod in cordis nostri metropoli duobus Dominis dare possimus hospitium. Vel igitur solus Deus illius debet esse Dominus; vel illud simul, cum aliis divisum possidere contemnit. *Unicum Regnum est in corde nostro, unum tantummodo Dominum habeat, unum Monarcham Deum.*

3. Fons quidam, sive balneum reperitur in Aponia, cujus aquæ valde sunt prodigiôsæ, inquit Cassiodorus, qui illas jucundissimas & salutiferas, illarumque gentium recreationi ferreotes esse affirmat. Hanc tamen valde miram habeat in se proprietatem, quod videlicet viros & feminas uno, eodemque tempore minimè admittat. Et quidem si fortè contrarium aliquando accidat, nò parum inde turbantur, & velut ad indignationem provocatæ præter morem vehementer commoventur, nam incallescere, & bullire incipiunt, atq; inter hosce bullientis aquæ strepitus, eadem aqua, quæ antea

Pauletti Sanctuale.

recreabant, paulò post offendunt & vehementer cum magna corporis læsione adurunt; unde hoc si evadere voluit læsionis periculum, opus est ut vel vir, vel mulier exiens discedat, & una dumtaxat persona in balneo remaneat. Verè, & propriè historia hæc cum casu nostro concordat, nam cor nostrum duobus se Dominis in eodem simul, & semel residentibus consecrare nequaquam potest; unde si se Dæmoni, aut mun do, vel libidinibus consecret, Deus inde indubitatè recedit, ac proinde si Deo illud dedicare voluerit, quidvis aliud abundè licentia dum, aut dimittendum erit. Nemo vel minimam ejus partem habere potest, ideoque totum solius Dei sit necessum est. Rem profectò miram una cum Plinio referunt alii beati multi Scriptores, scilicet eam esse hederæ virtutem, ut si in craterem ex hederæ ligno factum vinum simul cum aqua infundatur, subito vinum inde se recipiat, sola aqua manente superstitite: *Si enim vas ex hederæ fiat, nihil vini servari in eo poterit, cum totum effluat, si vino forsitan aqua permixta fuerit: Quasi vinum ex naturali quadam repugnantia simul cum aqua in eodem craterè subsistere abhorreret.* Similis profus indolis & proprietatis Deus noster est; neque enim in corde nostro in societate aliorum Deorum habitare sustinet, sed soli sibi id ipsum vendicat, illudque ab alio occupari, aut possideri nequaquam permittit. Quare illud in partes aliis erogandas minimè dividere, sed sanum integrum & indivisum Deo offerre debemus.

4. Tota hæc doctrina nobis in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento repræsentari videtur: Catholica enim veritas est, quod sub speciebus sacramentalibus totus Christus cum corpore, carne, sanguine, humanitate, & Divinitate contineatur, idque non tantum sub qualibet hostia, verum etiam sub qualibet minima hostiæ particula; adeo ut licet species à Sacerdote dividantur, ipsum tamen Christi corpus indivisum semper permaneat. In uno eodemque instanti est totus Christus in tota hostiæ, & totus in qualibet consecratæ hostiæ parte. Qui aliquod hostiæ consecratæ fragmentum recipit, non minus totum Christum recipit, quam qui integram hostiam acceperat sibi portectam. Unde S. & Angelicus Doctor divinè profus cocinit:

*Caro cibus, Sanguis potus.
Manet tamen Christus totus,
Sub utraque specie.
D*

*Plin. l. 16.
cap. 25.*

*D. Th. in
sequens.
Missæ.*

A se-

*A sumente non concisus
Non confractus, non divisus,
Integer accipitur.*

O Magne Deus! O mysteria profundissima sub hac veritate latentia! e quibus pro nunc speculationes Theologicas omittens, ad piam quandam, & moralem sancti Bonaventuræ speculationem me converto, qui Deum Sacramentum Eucharistiæ sub hac ratione idè instituisse dicit, ut nos tantò arctius ad integrè ei grata mente respondendum obliget, cor nostrum nequaquam dividendo, sed integrè, & indivisum donando: *Dominus indivisum & integrum corpus obtulit mihi, malè ergò dividor. & vel minima mei parte illum defraudo.*

D. Bon.

Gen. 23.

Gen. 23.

Gen. 23.

D. P. August. t. 10. serm. 37. de Abraham & Isaac. f. 263. col. 3. m.

In Genesilegitur quod cum Abraham defatigatus corporis sui membra dulci somno restauraturus in terra pronus jaceret, dator omnium bonorum Deus elata voce eum inclinaverit dicens: *Abraham, Abraham.* Qua voce Patriarcha expergestus, ad quemvis Divinæ Majestatis nuntium promptum se exhibuit & expeditum. Cui Deus mox subjunxit: Gratissimum mihi præstabis obsequium, si filium tuum Isaac in Altari quodam victimæ loco sanguinem sacrificaveris in holocaustum. Tolle filium tuum quem diligis Isaac, & offer mihi illum in holocaustum super unum montium quem monstravero tibi. Abraham igitur divini hujus præcepto pariturus, executionem illius promptam nec quæquam distulit; nam mox ut in montem à Deo sibi designatum appulsi, operæ sacrificandi filium suum sese indilatè accinxit, dumque ad truncandam filii sui cervicem evaginatum gladium in collum ejus adigere vellet, Deus per submissum Angelum manum ejus à sacrificio, & nec Isaac filii suspendit, & ne ultra progrediretur prohibuit: *Abraham Abraham ne extendas manum tuam super puerum.* Pater noster Augustinus modum quo Deus Abrahamum tractat eum stupore considerat, & dicit: quod si Deus Isaacum immolari non volebat, cur illud ut fieret, præcepit; aut si illum volebat immolari, cur ejus holocaustum prohibuit? *Qui iusserat ut feriret, modò vociferatur ut parcat: Parce de voto Pater parricida sine crimine parce.* Etenim sunt nonnulli, qui Abrahamum in duas partes cor suum dissecuisse opinantur, quarum unam Deo, tanquam Creatori suo, alteram vero Isaac, utpote præ dilecto filio suo, donatis, atque idè Deum præcepisse, ut filium suum

sacrificando, omnem sibi dividendi cordis sui occasionem adimeret: *Serva Dominus illum, ne crucies adèd cor servus tui; imò qui diligit eum vehementer, peto ut sacrificet eum mihi.* Nihil enim cordis amorem in alium collocari, sicut illi licet sit. Porro efficacem hanc rationem existimarem, si Deus reapse permisisset, ut mors de sacrificio Isaac filii Abraham effectivè subsecuta fuisset; tunc enim omnis fuisset Abraham adempta occasio, quo minus partem cordis sui dare filio jam mortuo potuisset, cessissetque cor Abraham hoc pacto totum Deo: Nunc autem quia mortem, & sacrificium Isaac admittere noluit, aliud investigare motivum cogit. Unde suppono certissimum, esse quod omnia Passionis Christi mysteria in veteris Testamenti figuris fuerunt repræsentata: Et quidem speciatim sacrificium quo Christus semetipsum in monte Calvaria, super Ligno Crucis offerre voluit, per sacrificium Isaac, quod in monte Moria super lignis quæ propius Isaac humeris eo ferant deportata (*Tulit quoque ligna holocausti*) offerri debebat, figuratum fuit. Unde Deus ipsam considerans veluti dicere voluit: *Offeratur: Isaac sacrificatus figura erit holocausti, quod pro redemptione generis humani offerri debet: Christus autem postea in Cruce ligno oblatum, erit ejus figuratum.* Facillimè proinde fieri posset, quod homo se tam figuræ quam figurato obligatum esse conspiciens cor suum divisum inter utrumque dispartiret; atque idè fuisse, inquit, Abraham: *Ne extendas manum tuam super puerum, iussitque ut loquendo Isaac arietem, qui subindè vicinus comparabatur in victimam sacrificaret: Vixitque protergum arietem inter vepres harenem comitum, quem assumens obtulit holocaustum pro suo.* Hæc ratione Deus Abraham promptam obedientiam ratam, gratamque habens, securum se credidit Abraham omniumque hominum possessionem eo ipso constituit, quo Isaac a sacrificio exclusus, cordis humani partem sibi vendicare coarctavit. Unde S. P. Augustinus Deum sic loquentem adducit: *Affectum tuum inquisivi, non seculum exegi.*

6. Multoties intra memetipsum scrutatus sum causam, cur supremos legislatores credens, & modum, quo ab hominibus adorari, & coli vult præscribens, atque stabilis, tanquam solum Deum adorari voluerit dicens: *Non est aliud Deum.* Scio equidem quod fides Catholica & sacri Theologi doceant, Deum non tantum

in essentia unum, verum etiam trinum esse in personis, & ex his Patrem pariter & Filium & Spiritum Sanctum *adoratione Latris* coli debere. Unde non solum præcipi nobis debebat; *Vnum cole Deum*, verum insuper adjuvandum erat: *Tres cole personas*. Siquidem aliqua inter essentiam & personas intercedere videatur ad minus rationis distinctio, cum hæc relationes importent, illa verò absolutum quid significent. Respondentibus forsitan quod dicendo, *unum cole Deum*, consequenter dicatur *Tres cole personas*: siquidem Deus tam est trinus in personis, quàm in essentia unus. Nos quoque S. Thomas erudiat dicens: *In Deo non est aliud esse Relationis, quàm esse essentia, sed unum & idem*. Veruntamen ego hoc quidem minime nego, hoc tamen replico, quod si dicere *unum cole Deum*, idem est ac si dicere *Tres cole personas*, cur hoc postremo modo præceptum istud non enunciat, dicendo: *Tres cole personas*, sic enim idem dixisset ac *Vnum cole Deum*: S. Ambrosius respondet Deum hisce verbis, saltè quoad divisionem & idiotas obviare voluisse humani cordis divisioni, quasi dixisset: Quod si ego illi tria realiter distincta objecta ad adorandum proposuero, Patrem aimitum, Filium, & Spiritum Sanctum, homo utique ut veneratione sua tribus correspondere posset personis divinis, cor suum in tres quoque partes dissipabit. Qua in te tametsi nihil mali facturus esset, attamen hæc cordis divisio Hebræorum populo ad Idololatriam pronissimo magnam suggerere potuisset suum quoque cor circa objecta creata & terrena dissipandi occasionem: *Cognoscebat enim Dominus populum illum ad Idololatriam maxime proclivem, ne cor illius divideretur in partes, & singulis personis propria pars tribueretur, ait, Vnum*

cole Deum. Cum itaque Deus cor hominis ne quidem in tres personas Divinas dividi velit, quantopere ei si medietatem cordis Dæmonio demus, displiceat, conicere facile quisque poterit.

7. Et tamen homo sicuti Deum offendere cavet, ita quoque studet ne dæmoni advesetur, utraque mandibula manducare præcendit; cuius vis ventis palliolum suum obtendit, sic inclinatur ad unum, ut alteri minime contradicat. Deum quidem sibi conservare procurat propitium, ita tamen ut nullum sibi dæmonis adficeat odium. Cor suum Deo quidem donare intendit, aliquam tamen illius partem creaturæ cedere non intermittit. Denique duabus contrariis sibi que adversantibus partibus complacere præsumit. O summam hominis stultitiã! Ergone possibile est quod Deum offendere non dubites, ut dæmonis tibi gratiam conciliare valeas? Mihi ne igitur persuadere debeo tibi decorum esse potius in impij & crudelis Tyranni, quam in pii, benigni, & amantissimi Patris manus cor tuum consignare velle? Potius Sanctorum Magorum consecrans vestigia, tuique pectoris scrinium referans illud sanum, integrum, & indivisum, Deo tanquam totali Patrono & absoluto Domino sacrificato: donum istud, crede mihi super omne à Magis ei oblatum aurum, thus, & myrrham gratum illi erit, atque acceptum, maxime si id ipsum cum ea, quæ poteris maxima affectus promptitudine, & sinceritate præstiteris. Sic quoque & Dei desiderio, tuoque debito satisfaciens, ab ipso vicissim quicquid pro tua salute tam hic in terris, quam post hanc vitam in cælis petere, & sperare poteris facillimo negotio impetrabis.

Amca.